

POSTANOWIENIE

Dnia 1 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Zbigniew Myszka

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z powództwa B.G.

przeciwko B. Sp. z o.o. w likwidacji w B. oraz C. Sp. z o.o. w B.

o przywrócenie do pracy i wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 1 marca 2017 r.,

zażalenia powódki na wyrok Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w W.

z dnia 9 czerwca 2016 r., sygn. akt VIII Pa .../16,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 marca 2014 r. Sąd Rejonowy w W. oddalił powództwo B.G. przeciwko B. Spółce z o.o. w likwidacji w B. oraz C. Spółce z o.o. w B. o przywrócenie do pracy i wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy.

Wyrokiem z dnia 7 sierpnia 2014 r. Sąd Okręgowy w W. oddalił apelację powódki od powyższego wyroku.

W sprawie ustalono, że powódka była zatrudniona w B. W dniu 2 września 2013 r. doszło do przejścia części tego zakładu pracy na C. Powódka była zatrudniona jako jedyny pracownik działu utrzymania czystości, tj. wyodrębnionej komórki organizacyjnej, której zadania nie zostały przejęte ani przez C., ani w późniejszym okresie przez inny podmiot. W dniu 17 września 2013 r. B. wypowiedział powódce umowę o pracę z uwagi na podjęcie w dniu 11 września 2013 r. przez nadzwyczajne zgromadzenie wspólników uchwały o rozwiązaniu Spółki i otwarciu postępowania likwidacyjnego. Ustalenia te dały podstawę do dokonania przez Sądy obydwu instancji oceny, że powódka nie przeszła do innego pracodawcy (C.) w trybie art. 23¹ k.p., a z uwagi na treść art. 41¹ § 1 k.p. nie była objęta ochroną przed wypowiedzeniem umowy o pracę dokonany przez likwidowanego pracodawcę (B.).

W uwzględnieniu skargi kasacyjnej powódki, wyrokiem z dnia 15 marca 2016 r. Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu drugiej instancji i przekazał mu sprawę do ponownego rozpoznania. Rozważając wzajemne relacje art. 23¹ oraz art. 41¹ k.p., Sąd Najwyższy stwierdził, że w sytuacji, gdy procesowi likwidacji dotychczasowego pracodawcy powódki, tj. B. towarzyszyło przejęcie przez C. części zakładu, obejmującej analogiczne zadania jak te, którymi zajmowała się powódka, ocena, że nie stała się ona pracownikiem C. narusza przepisy dotyczące ochrony związkowej. Powołując się na swoje wcześniejsze orzecznictwo Sąd Najwyższy uznał, że pozostawienie w jednej spółce (podlegającej likwidacji), wchodzącej w skład grupy spółek, jedynie działaczy związkowych, a przeniesienie pozostałych pracowników do innych spółek, może - w przypadku rozwiązania z działaczem związkowym umowy o pracę - uzasadniać konkluzję o naruszeniu art. 23¹ § 1 oraz art. 41¹ § 1 k.p. w związku art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy o związkach zawodowych. Ocena takiego wypowiedzenia umowy o pracę, będącego skutkiem zawartego między pozwanymi (powiązanymi kapitałowo) Spółkami porozumienia o nieprzejęciu powódki, wymaga analizy w świetle art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p., z uwzględnieniem koncepcji „przebicia zasłony korporacyjnej” (piercing the corporate veil).

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, wyrokiem z dnia 9 czerwca 2016 r. Sąd Okręgowy w W. uchylił wyrok Sądu pierwszej instancji i przekazał mu sprawę do rozstrzygnięcia z powołaniem się na art. 386 § 4 k.p.c.

W ocenie Sądu odwoławczego, „ustalenia faktyczne przeprowadzone przez Sąd pierwszej instancji nie odbiegają w zakresie zgodności z obiektywnym, prawdziwym i rzeczywistym stanem, jednak są niepełne i w pewnym zakresie zbyt daleko idące”. W szczególności ustalenia wymagają kwestie związane ze strukturą organizacyjną B. i wyjaśnienie, czy dotychczasowe zadania powódki zostały przejęte przez C. oraz czy fakt nieprzejęcia powódki nie stanowił obejścia prawa (art. 58 § 1 k.c.). W rezultacie „podstawa faktyczna rozstrzygnięcia została ustalona w sposób niepełny, przy czym (...) przynajmniej część istniejących wątpliwości mogłaby usunąć wnikliwa analiza zebranego materiału dowodowego”. Zdaniem Sądu drugiej instancji, nie jest możliwe uzupełnienie postępowania dowodowego w toku postępowania apelacyjnego, „wymagałoby to bowiem w istocie przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości”.

W zażaleniu na powyższy wyrok powódka zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie: 1) art. 386 § 2 i § 4 k.p.c. przez uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji, podczas gdy w realiach sprawy brak jest podstaw do wydania orzeczenia kasatoryjnego; 2) art. 398²⁰ k.p.c. oraz art. 386 § 2 i § 4 k.p.c. (przy uwzględnieniu art. 45 § 1-3 oraz art. 47 k.p.) przez uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji, mimo że Sąd Najwyższy - wydając w niniejszej sprawie wyrok z dnia 15 marca 2016 r., II PK 24/15 - wiążąco dla Sądu drugiej instancji przesądził, iż przeniesienie z pozwanej do innych spółek, pozostających pod właścicielskim zarządem dominującej spółki P. S.A., wszystkich pracowników, z wyjątkiem działaczy podlegających ochronie związkowej (w tym powódki), a następnie rozpoczęcie likwidacji pracodawcy zatrudniającego tych działaczy i wypowiedzenie im z powodu tej likwidacji umów o pracę - narusza przepisy o ochronie działaczy związkowych.

Mając powyższe na uwadze skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku.

W odpowiedzi na zażalenie pozwani przychyłili się do stanowiska powódki.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie jest zasadne. Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c., zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji ma służyć skontrolowaniu, czy orzeczenie to zostało prawidłowo oparte na jednej z przesłanek wymienionych w art. 386 § 2 i § 4 k.p.c., tj. czy sąd ten trafnie zakwalifikował określoną sytuację procesową jako odpowiadającą przyjętej podstawie orzeczenia uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy sprawdza więc jedynie, czy rzeczywiście wchodziła w rachubę podstawa nieważności postępowania, bądź czy doszło do nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy, albo czy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Kognicja Sądu Najwyższego w tym postępowaniu jest zatem ograniczona i sprowadza się do zbadania, czy występowały podstawy procesowe do wydania przez sąd drugiej instancji wyroku kasatoryjnego. Ocena ta ma charakter formalny i nie obejmuje weryfikacji merytorycznego stanowiska prawnego sądu drugiej instancji, jak również prawidłowości zastosowania przepisów prawa procesowego, które nie odnoszą się do kwalifikacji powstałej sytuacji procesowej w kontekście przesłanek z art. 386 § 2 i § 4 k.p.c. (por. postanowienie z dnia 30 września 2014 r., III UZ 9/14, LEX nr 1515151 i powołane w nim orzecznictwo).

Sąd odwoławczy, opierając wyrok na art. 386 § 4 k.p.c., odwołał się do przesłanki potrzeby przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, jednak nie wykazał wystąpienia tej podstawy orzeczenia kasatoryjnego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że uregulowanie apelacji w Kodeksie postępowania cywilnego jako rozpoznawczej apelacji pełnej przesądza, iż celem postępowania apelacyjnego jest naprawienie wszystkich błędów popełnionych zarówno przez sąd pierwszej instancji, jak i przez strony, przy czym chodzi zarówno o błędy natury prawnej, jak i faktycznej. Z tego względu zamieszczenie w § 4 art. 386 k.p.c. zwrotu „tylko w razie” jest wyrazem założenia, że rozpoznanie sprawy na skutek apelacji powinno doprowadzić do wydania orzeczenia reformatoryjnego, a jedynie wyjątkowo do wydania orzeczenia

uchylającego zaskarżony wyrok i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania (por. postanowienie z dnia 11 października 2016 r., I PZ 12/16, LEX nr 2155206 i powołane w nim orzeczenia). Ograniczona do minimum funkcja kasacyjna sądu drugiej instancji jest wyznacznikiem rozpoznawczego charakteru apelacji jako środka odwoławczego od wyroków sądów pierwszej instancji. Uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji może zatem nastąpić tylko w ściśle określonych przypadkach, które nie powinny być interpretowane rozszerzająco.

W judykaturze Sądu Najwyższego wielokrotnie również wyjaśniano, że ponieważ ze względu na przyjęty model apelacji pełnej, postępowanie przed sądem drugiej instancji stanowi kontynuację postępowania pierwszoinstancyjnego, to usunięcie wadliwości lub uzupełnienie postępowania dowodowego, nawet w znacznym zakresie, bez względu na ich znaczenie dla merytorycznego rozstrzygnięcia, powinno nastąpić w drugoinstancyjnym, a nie ponowionym pierwszoinstancyjnym postępowaniu (por. postanowienie z dnia 11 października 2016 r., I PZ 13/16, LEX nr 2152383 i powołane w nim orzecznictwo). Przesłanka uchylenia wyroku, jaką jest konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości zachodzi jedynie wtedy, gdy merytoryczne rozpoznanie sporu przez sąd drugiej instancji wymagałoby przeprowadzenia przez ten sąd całego postępowania dowodowego. Jeżeli konieczne jest jedynie uzupełnienie braków postępowania dowodowego w określonej kwestii lub przeprowadzenie dowodów, które sąd pierwszej instancji bezpodstawnie pominął, nie zachodzi podstawa do uchylenia wyroku, gdyż sąd drugiej instancji, jako sąd merytoryczny, obowiązany jest na podstawie art. 382 k.p.c. uzupełnić postępowanie dowodowe w niezbędnym zakresie (por. np. postanowienie z dnia 16 listopada 2016 r., I PZ 20/16, LEX nr 2166374 i powołane w nim orzecznictwo).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że Sąd Najwyższy, uchylając wyrok Sądu drugiej instancji nie dopatrył się przesłanek do zastosowania art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze *in fine* k.p.c., uzasadniających uchylenie również orzeczenia Sądu pierwszej instancji i przekazania mu sprawy do ponownego rozpoznania. Skoro ponownie rozpoznając sprawę Sąd odwoławczy uznał, że przeprowadzone dowody nie są wystarczające dla rozstrzygnięcia sporu i wymagają uzupełnienia (co wynika z wytycznych zawartych w uzasadnieniu

zaskarżonego orzeczenia) i jednocześnie nie stwierdził, że dowody, które Sąd pierwszej instancji przeprowadził, są nieprzydatne w sprawie (art. 227 k.p.c.), to z oczywistych względów nie została spełniona przesłanka w postaci konieczności „przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości”, która uzasadniałaby wydanie wyroku kasatoryjnego. Natomiast kwestia zastosowania w stanie faktycznym sprawy art. 58 k.c. w zakresie dochodzonych przez powódkę roszczeń stanowi wyraz merytorycznej oceny żądania. W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07 (OSNC 2008 nr 6, poz. 55) wyrażono pogląd, że rozpoznanie sprawy na skutek apelacji, określone w art. 378 § 1 k.p.c., obejmuje obowiązek sądu drugiej instancji dokonania samodzielnie jurydycznej oceny dochodzonego żądania i skonfrontowania jej z zaskarżonym orzeczeniem.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 i odpowiednio stosowanego art. 108 § 2 k.p.c.

kc